

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.01.2015
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	30.06.2015
Avaldamismärge:	RT I, 12.07.2014, 100

Muinsuskaitseseadus

Vastu võetud 27.02.2002
[RT I 2002, 27, 153](#)
jõustumine 01.04.2002

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
15.05.2002	RT I 2002, 47, 297	01.01.2003
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
19.06.2002	RT I 2002, 63, 387	01.09.2002
24.03.2004	RT I 2004, 25, 171	26.04.2004
24.01.2007	RT I 2007, 12, 66	01.01.2008
20.12.2007	RT I 2008, 3, 24	17.02.2008
20.11.2008	RT I 2008, 51, 287	19.12.2008
10.12.2009	RT I 2009, 63, 408	28.12.2009
22.04.2010	RT I 2010, 19, 101	01.06.2010
22.04.2010	RT I 2010, 22, 108	01.01.2011, jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel, Euroopa Liidu Nõukogu 13.07.2010. a otsus Nr 2010/416/EL (ELT L 196, 28.07.2010, lk 24–26).
17.06.2010	RT I 2010, 38, 231	01.07.2010
23.02.2011	RT I, 21.03.2011, 4	01.06.2011
23.02.2011	RT I, 25.03.2011, 1	01.01.2014; jõustumisaeg muudetud 01.07.2014 [RT I, 22.12.2013, 1]
05.12.2013	RT I, 22.12.2013, 1	01.01.2014
19.02.2014	RT I, 13.03.2014, 4	01.07.2014
05.06.2014	RT I, 29.06.2014, 1	01.07.2014
19.06.2014	RT I, 12.07.2014, 1	01.01.2015
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 ³ lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Muinsuskaitseseadus reguleerib riigi- ja kohaliku omavalitsuse organite ning mälestiste omanike ja valdajate õigusi ja kohustusi kultuurimälestiste (edaspidi *mälestis*) ja muinsuskaitsealade kaitse korraldamisel, samuti mälestiste ning muinsuskaitsealade säilimise tagamisel.

(2) Käesolevas seaduses reguleeritud haldusmenetlus toimub haldusmenetluse seaduses sätestatud korras, kui käesolev seadus ei näe ette teisiti.

§ 2. Mälestise mõiste

Mälestis on riigi kaitse all olev kinnis- või vallasasi või selle osa või asjade kogum või terviklik ehitiste rühm, millel on ajalooline, arheoloogiline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline, kunstiline, teaduslik, usundilooline või muu kultuuriväärtus, mille tõttu see on käesolevas seaduses sätestatud korras tunnistatud mälestiseks.

§ 3. Mälestise liigid

(1) Mälestis on kinnis- või vallasmälestis vastavalt asjade kinnis- ja vallasasjadeks liigitamisele.

(2) Kinnismälestiseks võivad olla järgmised asjad või asjade kogumid:

1) muinas-, kesk- ja uusaegsed asulakohad, linnused, pelgupaigad, kultusekohad, matusepaigad, muistsed põllud, lohukivid, teed, sillad, sadamakohad ja töödusega seotud kohad;

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

2) kunsti- ja kultuuriloolise väärtusega tsiviil-, tööstus-, kaitse- ja sakraalehitised ning nende ansamblid ja kompleksid;

3) teaduse, tehnika ja tootmise arengut kajastavad ehitised;

4) monumentaalkunsti teosed;

5) ajaloolise väärtusega ehitised, mälestusmärgid, kalmistud, paigad (maa-alad) ja pargid;

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

6) veealused uppunud vee-, õhu- ja muud sõidukid, nende osad või nende kogumid koos nende all asuva veekogu põhjaga ning lasti või muu sisuga.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3) Vallasmälestiseks võivad olla järgmised asjad või asjade kogumid:

1) kinnismälestisest eemaldatud osad;

2) arheoloogilised leiud, etnograafilised ja ajaloolised asjad ning nende kollektsioonid;

3) kunsti-, usundi- ja kultuuriloolise väärtusega kujutava ja tarbekunsti teosed ning nende kollektsioonid;

4) teaduse, tehnika ja tootmise arengut kajastavad masinad ja seadmed.

(4) Mälestised võib liigitada arheoloogia-, ehitis-, kunsti-, tehnika-, tööstus- ja ajaloomälestisteks.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(5) Veealuseks mälestiseks võivad olla sise- ja piiriveekogudes, sise- ja territoriaalmeres ning majandusvööndis paiknevad käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud asjad või asjade kogumid.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 3¹. Veealuse mälestise kuuluvus

(1) Sise- ja piiriveekogus ning sise- ja territoriaalmeres paiknev veealune mälestis, millel ei ole omanikku või mille omanikku ei ole võimalik kindlaks teha, kuulub riigile.

(2) Veealuseid mälestisi haldab Muinsuskaitseamet.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 4. Muinsuskaitseala

(1) Muinsuskaitsealaks võidakse tunnistada kultuuriväärtusega ajalooline asula või selle osa või looduse ja inimese koostegevuse tulemusena kujunenud ala.

(2) Muinsuskaitseala käesoleva seaduse tähenduses võib koosneda kinnismälestistest või kinnismälestistest ja teistest asjadest, mis koos maa-ala ja loodusobjektidega ning tänavatevõrgu, hoonestuskvartalite ja kruntide (kinnistute) struktuuriga moodustavad kultuuriväärtusliku terviku.

§ 5. Mälestise hävitamise ja rikkumise keeld

Mälestise hävitamine või rikkumine on keelatud.

2. peatükk MUINSUSKAITSE KORRALDUS

§ 6. Muinsuskaitse korraldajad

[RT I 2004, 25, 171- jõust. 26.04.2004]

(1) Muinsuskaitset korraldavad Kultuuriministerium, Muinsuskaitseamet ning valla- ja linnavalitsused.

[RT I 2004, 25, 171- jõust. 26.04.2004]

(2) [Kehtetu -RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 7. Muinsuskaitseamet

Muinsuskaitseameti põhiülesanne on muinsuskaitsetöö korraldamine, riikliku järelevalve teostamine mälestiste ja muinsuskaitsealade üle ning kultuurimälestiste riikliku registri pidamine.

§ 8. Muinsuskaitse Nõukogu

(1) Muinsuskaitse Nõukogu on Kultuuriministeeriumi juures tegutsev nõuandev kogu.

(2) Muinsuskaitse Nõukogu koosneb vähemalt seitsmest liikmest ning selle koosseisu kinnitab neljaks aastaks valdkonna eest vastutav minister.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3) Muinsuskaitse Nõukogusse kuuluvad ülikoolide, teadusasutuste, ühenduste ja liitude esindajad ning eksperdid ajaloo, arheoloogia, etnoloogia, arhitektuuri, restaureerimise, kunsti- ja teadusajaloo alalt.

(4) Muinsuskaitse Nõukogu teeb ettepanekuid ja annab arvamusi kõigis käesolevast seadusest tulenevates küsimustes. Nõukogu seisukohad on Muinsuskaitseameti ja kohaliku omavalitsuse muinsuskaitsetöö kavandamise ning muinsuskaitse põhimõtete väljatöötamise soovituslikuks aluseks. Oma seisukohad ja protokollilised otsused esitab nõukogu kirjalikult valdkonna eest vastutavale ministrile ja Muinsuskaitseametile.

(5) Muinsuskaitse Nõukogu põhimääruse kinnitab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 9. Valla- ja linnavalitsus

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(1) Valla- või linnavalitsus:

1) peab arvestust oma maa-alal asuvate kinnismälestiste üle;

2) arvestab territoriaalplaneerimise, maakasutuse ja muid projekte koostades ja kooskõlastades ning liikluskorraldust kehtestades kinnismälestistest ning muinsuskaitsealadest ja nende kaitsevöönditest tulenevaid muinsuskaitselisi nõudeid;

3) teeb Muinsuskaitseametile ettepanekuid kultuuriväärtusega asjade ajutise kaitse alla võtmiseks;

4) kontrollib, kas mälestistega seotud töid tegevatel isikutel on kehtestatud korras väljastatud uurimis- ja tegevusload;

5) kontrollib, kas mälestistega, nende kaitsevöönditega ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitistega seotud tööd ja asjaomased projektid on kooskõlastatud Muinsuskaitseametiga;

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

6) teeb Muinsuskaitseametile viivitamata teatavaks käesoleva seaduse rikkumise juhud, mälestisi kahjustavad muutused ja kultuuriväärtusega leiud;

7) peatab mälestisi või kultuuriväärtusega leide ohustavad tööd ja muu tegevuse;

8) täidab muinsuskaitseala põhimäärusest tulenevaid muid ülesandeid;

9) järgib oma kohustusi täites muid käesolevast seadusest tulenevaid nõudeid.

(2) Valla- või linnavalitsus võib täita muinsuskaitsealaseid riiklikke kohustusi Muinsuskaitseameti ja kohaliku omavalitsuse volikogu vahelise halduslepingu kohaselt.

(3) Valla- või linnavalitsus võib käesolevast seadusest tuleneva muinsuskaitse korraldamise pädevuse anda üle valla või linna ametiasutusele.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 10. Muinsuskaitse usaldusmehed

Omaalgatuse korras osalevad muinsuskaitse usaldusmehed, kelle õigused ja kohustused kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

3. peatükk MÄLESTISEKS TUNNISTAMINE

§ 11. Ajutine kaitse

(1) Muinsuskaitseamet võtab kultuuriväärtusega asja ajutise kaitse alla, et kindlaks teha selle mälestiseks tunnistamise vajadus.

(2) Ajutise kaitse alla võtmisel määratakse kindlaks ajutise kaitse kord.

(3) Ajutise kaitse alla võetud asja suhtes kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud mälestise kohta käivaid nõudeid ja omandikitsendusi. Ajutise kaitse alla võetud asja omanikul või valdajal on mälestise omaniku või valdaja õigused ja kohustused.

(4) Ajutise kaitse alla võib asja võtta kuni kuueks kuuks, välja arvatud käesoleva seaduse § 42 lõikes 1 nimetatud juhul.

(5) Kultuuriväärtusega asi võetakse ajutise kaitse alla ja kaitse lõpetatakse [Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud korras](#).

[RT I 2004, 25, 171- jõust. 26.04.2004]

§ 12. Mälestiseks tunnistamine ja mälestiseks olemise lõpetamine ning mälestise andmete muutmine

(1) Asi tunnistatakse kinnismälestiseks ja asja kinnismälestiseks olemine lõpetatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga Muinsuskaitseameti eksperdihinnangu ja Muinsuskaitse Nõukogu ettepaneku alusel. Muinsuskaitseameti eksperdihinnangut ja Muinsuskaitse Nõukogu ettepanekut tutvustatakse eelnevalt asja või kinnismälestise omanikule.

(2) Asi tunnistatakse vallasmälestiseks ja asja vallasmälestiseks olemine lõpetatakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga Muinsuskaitseameti eksperdihinnangu ja ettepaneku alusel. Muinsuskaitseameti eksperdihinnangut ja ettepanekut tutvustatakse eelnevalt asja või vallasmälestise omanikule.

(3) Mälestiseks tunnistamise õigusaktis sätestatud mälestise andmeid, nagu nimetus, koosseis ja piirid, muudetakse valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga Muinsuskaitseameti eksperdihinnangu ja ettepaneku alusel.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 nimetatud valdkonna eest vastutava ministri käskkirjad avaldatakse Riigi Teatajas.

(5) Mälestiseks tunnistamise ja mälestiseks olemise lõpetamise ning mälestise andmete muutmise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus määrusega](#).

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 13. Mälestiste arvestus

(1) Mälestise andmed kantakse kultuurimälestiste riiklikku registrisse. Kultuurimälestiste riikliku registri asutab ja registri pidamise põhimääruse [kinnitab Vabariigi Valitsusavaliku teabe seaduses sätestatud korras](#).

[RT I 2007, 12, 66- jõust. 01.01.2008]

(2) Kinnismälestise asukoht ja kaitsevöönd kantakse riigi maakatastrisse.

(3) Veealused mälestised kannab Veeteede Amet koostöös Muinsuskaitseametiga navigatsioonikaardile.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 14. Mälestise tähistamine

(1) Kinnismälestisi tähistatakse ning vallasmälestisi ja veealuseid mälestisi võib tähistada asjakohase tähisega.

(2) Mälestiste tähistamist korraldab Muinsuskaitseamet. Mälestise tähistamisel võib Muinsuskaitseamet teha koostööd valla- ja linnavalitsusega.

(3) Tähistamise korra kehtestab ja tähise kujutise kinnitab [valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).

(4) Tähise rikkumine või eemaldamine on keelatud.

(5) Muinsuskaitseameti ja omaniku nõusolekul võib kinnismälestisele ja selle kaitsevööndisse kohtkindlalt paigaldada kinnismälestise kirjeldamiseks kuni 2 meetri laiuse ja 2 meetri pikkuse ning maapinnast kuni 2,5 meetri kõrgusele ulatuva teabekandja. Sellisele kinnismälestise teabekandjale kohaldatakse väikeehitisele sätestatud nõudeid vastavalt ehitusseadusele.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 15. Muinsuskaitsealaks tunnistamine

(1) Muinsuskaitsealaks tunnistamise [otsustab Vabariigi Valitsusvaldkonna eest vastutava ministri ettepanekul](#).

(2) Muinsuskaitsealaks tunnistamisel [kinnitab Vabariigi Valitsus](#) muinsuskaitseala põhimääruse, milles sätestatakse muinsuskaitseala ja selle kaitsevööndi piirid, märgitakse esmakordne muinsuskaitse alla võtmise aeg ning täpsustatakse muinsuskaitsealal ja selle kaitsevööndis kehtivaid nõudeid ning kitsendusi ja muinsuskaitse korraldajate tööjaotust. Kui muinsuskaitsealal asub kaitstav loodusobjekt, sätestatakse põhimääruses ka koostöö muinsuskaitse korraldajate ja kaitstava loodusobjekti valitseja vahel.

(3) Enne muinsuskaitsealaks tunnistamist küsib Muinsuskaitseamet muinsuskaitseala põhimääruse eelnõu kohta asukohajärgse kohaliku omavalitsuse volikogu arvamust ja korraldab muinsuskaitseala põhimääruse eelnõu avaliku väljapaneku asukohajärgses valla- või linnavalitsuses ning Muinsuskaitseameti veebilehel, teavitades sellest eelnevalt vähemalt ühes üleriigilise levikuga ajalehes ja kohalikus ajalehes. Avalik väljapanek ei tohi kesta vähem kui neli nädalat.

(4) Avaliku väljapaneku kestel võib kirjalikult taasesitatavas vormis esitada Muinsuskaitseametile ettepanekuid ja vastuväiteid. Pärast ettepanekute ja vastuväidete menetlemist korraldab Muinsuskaitseamet laekunud ettepanekute ja vastuväidete põhjal avaliku arutelu.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

4. peatükk MÄLESTISE SÄILIMISE TAGAMINE. OMANDIKITSENDUSED

§ 16. Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise omaniku ja valdaja kohustused

(1) Mälestise omanik või valdaja vastutab mälestise säilimise eest. Mälestise omanik või valdaja on kohustatud:
1) mälestist hooldama;

1¹) mälestist remontima, kui see on vajalik mälestise säilimise tagamiseks;

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

2) järgima käesolevast seadusest tulenevaid kitsendusi niivõrd, kui võrd Muinsuskaitseamet ei ole andnud konkreetseteks tegevusteks luba;

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

3) viivitamata teatama Muinsuskaitseametile ja valla- või linnavalitsusele mälestist kahjustavatest muutustest ning mälestise valduse kaotamisest tema tahte vastaselt;

4) võimaldama muinsuskaitset korraldava organi ametnikul või Muinsuskaitseameti volitatud isikul mälestist üle vaadata;

5) säilitama ja korras hoidma mälestise tähist;

6) teatama Muinsuskaitseametile vallasmälestise pärimisest või hoiuleandmisest.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(2) Kui muinsuskaitsealal on ehitis, mis ei ole mälestis (edaspidi *muinsuskaitsealal paiknev ehitis*), tagab selle korrashoiu ja säilimise omanik või valdaja, kellel on käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 3 ja 4 sätestatud kohustused.

(2¹) Remontimine käesoleva seaduse tähenduses on mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise seisundi, seahulgas tehnilise seisundi korrashoid, millega ei muudeta mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise ilmet ega detaile.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3) [Kehtetu -RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 17. Rikutud mälestise ja selle tähise taastamine

Rikutud mälestise ja selle tähise endine seisund tuleb taastada **Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras**. Kui mälestist või selle tähist taastada ei ole võimalik, tuleb kahju hüvitada vastavalt seadusele.

§ 18. Kaitsekohustuse teatis

(1) Muinsuskaitseamet koostab omanikule või valdajale kaitsekohustuse teatise mälestiseks tunnistamise õigusakti alusel.

(2) Kinnismälestise kaitsekohustuse teatistes tuleb märkida:

1) mälestise nimetus, asukoht, tunnused, kultuurimälestiste riikliku registri number ning mälestiseks tunnistamise õigusakti nimetus, number ja kuupäev;

2) vajaduse korral mälestise hooldamiseks tehtavate tööde loetelu;

3) vajaduse korral ajaloo- ja arheoloogiamälestisel kehtivates kitsendustes tehtavad leevendused;

4) mälestise piirid ja kaitsevööndi ulatus, kui need on määratud, ning kaitsevööndis kehtivates kitsendustes tehtavad leevendused.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3) Vallasmälestise kaitsekohustuse teatis peab sisaldama käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud andmeid ning vajaduse korral vallasmälestise säilitamise tingimusi.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(4) Kaitsekohustuse teatis koostatakse kolmes eksemplaris, millest ühe saab omanik või valdaja, teise valla- või linnavalitsus ja kolmanda Muinsuskaitseamet.

(5) Kui kaitsevöönd ulatub naaberkinnisasjale, koostatakse kaitsekohustuse teatis ka naaberkinnisasja omanikule või valdajale.

(6) Mälestise võõrandamisel või valduse üleminekul peab omanik andma kaitsekohustuse teatise üle uuele omanikule või uuele valdajale.

§ 19. Mälestisest või muinsuskaitsealal või nende kaitsevööndis paiknevast kinnisasjast või ehitisest müügi-, kinke- või vahetuslepingus teavitamine

Mälestise ja muinsuskaitsealal või nende kaitsevööndis paikneva kinnisasja või ehitise müügi-, kinke- või vahetusleping peab sisaldama sätet, et tegemist on mälestise või muinsuskaitsealal või nende kaitsevööndis paikneva kinnisasja või ehitisega.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 20. Vallasmälestise hoiulepaigutamine

Kui vallasmälestise säilimiseks puuduvad vajalikud tingimused ja kui selle omanik või valdaja ei ole kaitsekohustuse teatise ettenähtud abinõusid määratud tähtaja jooksul rakendanud, võib Muinsuskaitseamet korraldada mälestise tasuta hoiulepaigutamise tema säilimist tagavatesse tingimustesse seniks, kuni omanik või valdaja ise hakkab tagama mälestise nõuetekohast säilimist.

§ 21. Asjade kogumi säilitamise nõue

Vallasmälestisi, mis koos moodustavad asjade kogumi, on lubatud üksikult võõrandada või parandada või pärandi jagamisel jaotada ainult Muinsuskaitseameti loal.

§ 22. Mälestise ja ajutise kaitse alla võetud asja riigist väljaviimine

Mälestise ja ajutise kaitse alla võetud asja võib riigist välja viia või eksportida ainult ajutiselt kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo seaduse alusel.

[RT I 2008, 3, 24- jõust. 17.02.2008]

§ 23. Vallasmälestise kasutamise kitsendused

Muinsuskaitseameti loata on keelatud vallasmälestist:

- 1) eemaldada kinnismälestisest, mille juurde see kuulub;
- 2) konserveerida, restaureerida või muuta mälestise ilmet muul viisil;

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

- 3) kasutada otstarbel, mis ohustab mälestise säilimist.

§ 24. Kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal kehtivad kitsendused

(1) Muinsuskaitseameti kirjaliku loata on kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal keelatud:

- 1) konserveerimine ja restaureerimine;
- 2) ehitamine, sealhulgas katusealuse väljaehitamine ning kangialuse ja õue kinni- ja täisehitamine;
- 3) ajalooliselt väljakujunenud tänavatevõrgu, ehitusjoone ja kinnistute piiride muutmine;
- 4) kinnistu, millel paikneb arheoloogiamälestis, või muinsuskaitsealal paikneva kinnistu maakasutuse sihtotstarbe muutmine;
- 5) katusemaastiku ja ehitise fassaadi, sealhulgas uste, akende, treppide, väravate jms muutmine;
- 6) mälestise või ehitise ilme muutmine, sealhulgas värvilahenduse muutmine, samuti ehitusdetailide ümberpaigutamine;
- 7) mälestisele, ehitisele või muinsuskaitsealale mis tahes seda kahjustava või selle ilmet muutva objekti, sealhulgas teisaldatava objekti, näiteks kioski, müügipaviljoni või välikohviku, valgustus- ja muu seadme, tehnovõrgu ja -rajatise, teabekandja ning reklaami paigaldamine;
- 8) algupärasest erinevate ja algupäraseid matkivate ehitusmaterjalide kasutamine;
- 9) haljastus-, raie-, kaeve- ja maaparandustööd.

(2) Muinsuskaitseameti kirjaliku loata on kinnismälestisel lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule keelatud:

- 1) mullatööd ja maaharimine;
- 2) siseruumis avatud arhitektuursete ja konstruktiivsete elementide ja detailide eemaldamine ja rikkumine ning konstruktsioonide algsest asukohast eemaldamine, katmine või nende muul viisil rikkumine;
- 3) teede, trasside ja võrkude rajamine.

(3) Konserveerimine on tööde kompleks, millega tõkestatakse mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise edasine hävimine, kindlustades tehniliselt selle konstruktiivseid ja dekoratiivseid elemente, jättes need muutmata ning säilitades ajaloolise kihistuse.

(4) Restaureerimine on tööde kompleks, millega tagatakse mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise autentne ajaloolis-arhitektuurse seisundi fikseerimine, eemaldades vajaduse korral väheväärtuslikke ja ilmet rikkuvaid elemente ning kihistusi ja taastades puuduvaid osi teaduslikult põhjendatud kujul, tuginedes originaaldokumentidele ning uuringutele.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud lubade väljaandmise korra ja lubade vormid [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).

(6) Muinsuskaitsealal ehitades, konserveerides, restaureerides ning selleks ehitusmaterjale valides tuleb arvestada nii ehitise kui ka muinsuskaitseala arhitektuurilist ja ajaloolist väärtust.

(7) Muinsuskaitsealale ja seal paiknevatele ehitistele, mis ei ole mälestised, laienevates kitsendustes tehtavad võimalikud leevendused määratakse kindlaks muinsuskaitseala põhimääruses.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 24¹. Veealusel mälestisel ja selle kaitsevööndis kehtivad täiendavad kitsendused

Lisaks käesoleva seaduse §-des 23 ja 24 sätestatud kitsendustele on veealusel mälestisel ja selle kaitsevööndis keelatud ankurdamine, traalimine, süvendamine ja tahkete ainete kaadamine.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 24². Veealusele mälestisele sukeldumise luba

(1) Veealusel mälestisel ja selle kaitsevööndis on keelatud sukeldumine, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhtudel.

(2) Veealusel mälestisel ja selle kaitsevööndis võib sukelduda järgmistel juhtudel:

- 1) veealusele mälestisele sukeldumise teenuse osutaja järelevalve all või
- 2) Muinsuskaitseameti väljastatud tähtajatu veealusele mälestisele sukeldumise loa (edaspidi *sukeldumisluba*) alusel.

(3) Sukeldumisest veealusele mälestisele ja selle kaitsevööndisse teavitab sukeldumise teenuse osutaja või sukelduja nii eelnevalt kui ka pärast sukeldumist Muinsuskaitseametit. Pärast sukeldumist veealusele mälestisele ja selle kaitsevööndisse tuleb teavitada veealuse mälestise ja selle kaitsevööndi seisundist, eelkõige rikkumistest veealusel mälestisel ja selle kaitsevööndis ning veealusele mälestisele sukeldumise ohtlikkusest.

(4) Sukeldumisluba võib taotleda isik, kes on vähemalt 18-aastane ja kes on läbinud koolituse, mille käigus omandatakse oskus sukelduda veealusele mälestisele seda kahjustamata.

(5) Muinsuskaitseamet keeldub sukeldumisloa andmisest, kui taotleja ei vasta käesolevas seaduses kehtestatud nõuetele või on rikkunud viimase aasta jooksul oluliselt käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktides kehtestatud nõudeid.

(6) Muinsuskaitseamet tunnistab kehtetuks sukeldumisloa, kui sukeldumisloa omaja rikub käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktides kehtestatud nõudeid.

(7) Muinsuskaitseamet vaatab sukeldumisloa taotluse läbi taotluse esitamisest ühe kuu jooksul.

(8) Sukeldumisloa andmisest, andmisest keeldumisest või kehtetuks tunnistamisest teavitatakse sukeldumisloa taotlejat või omajat kirjalikult taasesitatavas vormis viie tööpäeva jooksul.

(9) Sukeldumisloa väljaandmise, sukeldumisest teavitamise ja veealuse mälestise ja selle kaitsevööndi seisundist teavitamise korra ning sukeldumisloa vormi [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 25. Kaitsevöönd ja selles kehtivad kitsendused

(1) Kinnismälestise ja muinsuskaitseala kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd.

(2) Kaitsevööndi ülesanded on:

- 1) tagada kinnismälestise ja muinsuskaitseala vaadeldavus, sealhulgas kaugvaadete säilimine ja silueti nähtavus;
- 2) kinnismälestise, muinsuskaitseala ja neid ümbritseva maa-ala kultuuriväärtuslike struktuurielementide säilimine ruumilises kontekstis.

(3) Kinnismälestise kaitsevööndi moodustab 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui mälestiseks tunnistamise õigusaktis ei ole ette nähtud teisiti. Kinnismälestise kaitsevööndi ulatust võib muuta.

(4) Ajaloolise terviku moodustavatele või lähestikku asuvatele kinnismälestistele võib kehtestada ühise kaitsevööndi.

(5) Kinnismälestise kaitsevööndi kehtestamise ja muutmise menetlusele ning valdkonna eest vastutava ministri käskkirja avaldamisele kohaldatakse käesoleva seaduse § 12.

(6) Kaitsevööndit ei kehtestata:

- 1) muinsuskaitsealal paiknevatele kinnismälestistele, kui muinsuskaitseala põhimääruses ei ole sätestatud teisiti;
- 2) kalmistul paiknevale kinnismälestisele.

(7) Muinsuskaitseameti kirjaliku loata on kinnismälestise kaitsevööndis keelatud:

- 1) ehitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine, muud mulla- ja kaevetööd ning maaparandustööd;
- 2) kinnismälestise vaadeldavuse sulgemine.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud loa väljaandmise korra ja loa vormi [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).

(9) Muinsuskaitseala kaitsevööndi ulatus, selles kehtivad nõuded ja kitsendused määratakse muinsuskaitseala põhimääruses. Muinsuskaitseala kaitsevööndi võib jaotada erinevas mahu kitsendustega osadeks. [RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 26. Avalik juurdepääs kinnismälestisele

(1) Avalik-õigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal asuva kinnismälestise juurde on igäühel vaba juurdepääs.

(2) Eraõiguslik isik, kelle kinnisasjal mälestis asub või kelle kinnisasja tavakohane juurdepääsutee mälestiseni viib, peab tagama igäühe vaba läbipääsu mälestiseni päikesetõusust loojanguni.

(3) Mälestiseks olevasse ehitisse või selle õue pääseb omaniku või valdaja lubatud ajal ja korras.

(4) Muinsuskaitseamet võib juurdepääsu kinnismälestisele piirata, kui vaba juurdepääsuga ohustatakse mälestist.

§ 27. Ostueesõigus

(1) Vallasmälestise müümisel on riigil ostueesõigus. Vallasmälestise ostueesõigusele kohaldatakse võlaõigusseaduses ostueesõiguse kohta sätestatud.

(2) Kui müüakse kinnisasi, millel asub kinnismälestis, on ostueesõigus riigil, seejärel kohalikul omavalitsusel.

(3) Riigil ega kohalikul omavalitsusel ei ole ostueesõigust, kui asi müüakse abikaasale, alanejale sugulasele või vanemale, samuti vennale, õele ja nende alanejatele sugulastele, samuti juhul, kui müüakse korteriomand, hoonestusõigus või korterihoonestusõigus.

(4) Muinsuskaitseameti avalduse alusel kantakse kinnistusraamatu kinnistusregistriosa kolmandasse jakku märkus selle kohta, et kinnisasi on koormatud käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ostueesõigusega. Märkuse kinnistusraamatusse kandmisel ei ole vaja kinnisasja omaniku nõusolekut. Avalduses ja märkuse kandes tuleb viidata käesolevale seadusele ja paragrahvile ning õigusaktile, millega kinnisasi tunnistati mälestiseks.

(5) Kui kinnistusraamatu kandest nähtub, et kinnisasi on koormatud ostueesõigusega käesoleva paragrahvi tähenduses, saadab notar viie tööpäeva jooksul pärast müügilepingu või muu lepingu, millega kohustatakse omandama või võõrandama kinnisasja, tõestamist lepingu notariaalselt kinnitatud ärakirja elektrooniliselt Muinsuskaitseametile ja müüdava kinnisasja või ehitise asukohajärgsele kohalikule omavalitsusele ostueesõiguse teostamise otsustamiseks. [RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 28. Kinnismälestise sundvõõrandamine

Kui omanik või valdaja ei taga kinnismälestise säilimist ega pea kinni kasutamise kitsendustest, keelab mälestise teaduslikku uurimist või põhjendamatult ei võimalda juurdepääsu mälestisele ja ta on käesoleva seaduse rikkumise eest väärteo- või kriminaalkorras karistatud, võib Vabariigi Valitsus kinnisasja, millel kinnismälestis asub, üldistes huvides selle omaniku nõusolekuta õiglase ja kohese hüvitise eest võõrandada kinnisasja sundvõõrandamise seaduses sätestatud korras. [RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 29. Omaniku ja valdaja õigused

(1) Mälestise omanikul või valdajal on õigus Muinsuskaitseametilt või tema kaudu saada tasuta:

- 1) mälestisega seonduvat teaduslikku ja muud informatsiooni;
- 2) konsultatsioone mälestise hooldamiseks ja kasutamiseks.

(2) Omaniku või valdaja soovil on Muinsuskaitseamet kohustatud paigutama vallasmälestise tasuta hoiule tema säilimist tagavatesse tingimustesse.

(3) Mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise omanik või valdaja võib mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise hooldamiseks, konserveerimiseks, restaureerimiseks või optimaalsete säilitustingimuste tagamiseks taotleda toetust riigieelarvest või valla- või linnaeelarvest.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud riigieelarvest toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse andmise alused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Nimetatud korras nähakse ette taotluses esitatavate andmete ja taotlusele lisatavate dokumentide loetelu, taotluse esitamise tähtpäev, taotluse läbivaatamise kord, taotluse arvestamise ja arvestamata jätmise alused ning toetuse saajate teavitamise kord.

(4) Vabariigi Valitsus võib mälestise või kinnismälestise kaitsevööndis paikneva kinnisasja omanikule või valdajale ning muinsuskaitsealal ja selle kaitsevööndis paikneva ehitise omanikule kehtestada muid soodustusi.

§ 29¹. Kinnismälestise teiseldamine

(1) Kinnismälestise võib teisaldada tema algsest asukohast sobivasse asukohta, kui kinnismälestise säilitamine olemasolevas keskkonnas on ohustatud ja sellega tagatakse kinnismälestise säilimine.

(2) Kinnismälestise teisaldamise otsustab valdkonna eest vastutav minister kinnismälestise omaniku taotluse, Muinsuskaitseameti eksperdihinnangu ja Muinsuskaitse Nõukogu ettepaneku alusel ning kohaliku omavalitsuse volikogu nõusolekul.

(3) Kinnismälestise teisaldamine toimub muinsuskaitse eritingimusi järgiva projekti alusel käesoleva seaduse §-s 35 sätestatud korras.

(4) Kinnismälestise teisaldamisega seotud kulud katab kinnismälestise omanik.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

5. peatükk KULTUURIVÄÄRTUSEGA LEID

§ 30. Kultuuriväärtusega leid

(1) Kultuuriväärtusega leid on maa seest või maa pinnalt, rajatisest, ehitisest, veest või veekogu põhjaladestustest leitud looduslik või ajaloolise, arheoloogilise, teadusliku, kunstilise või muu kultuuriväärtusega vallasasi, millel ei ole omanikku või mille omanikku ei ole võimalik kindlaks teha.

(2) Kultuuriväärtusega leid kuulub riigile. Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asja leidja või valdaja peab lubama asja kultuuriväärtuse tuvastamist Muinsuskaitseameti poolt.

(3) Isik, kelle kinnisasjast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asi leitakse, on kohustatud lubama asja väljakaevamist, kui talle hüvitatakse sellega tekitatav kahju.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 30¹. Kultuuriväärtusega asja otsimine otsinguvahendiga

(1) Muinsuskaitseameti väljastatud ühe kalendriaastase tähtajaga kultuuriväärtusega asja otsimise loata (edaspidi *otsinguluba*) on keelatud käesoleva seaduse § 30 lõikes 1 nimetatud asja otsinguvahendiga otsimine. Otsinguvahend käesoleva seaduse tähenduses on tehniline vahend või seade, välja arvatud navigatsioonivahend, mille abil on võimalik tuvastada käesoleva seaduse § 30 lõikes 1 nimetatud asja asukohta.

(2) Kinnismälestisel ja selle kaitsevööndis on otsinguvahendiga otsimine keelatud, välja arvatud tööülesannete täitmiseks või Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud uuringuteks.

(3) Otsinguloo alusel käesoleva seaduse § 30 lõikes 1 nimetatud asja otsinguvahendiga otsimisel tuleb Muinsuskaitseametile esitada igal aastal hiljemalt 31. jaanuariks eelmise kalendriaasta kohta andmed otsimise aja ja koha kohta.

(4) Otsinguluba võib taotleda isik, kes on vähemalt 18-aastane ja kes on läbinud koolituse, mille käigus omandatakse oskus ära tunda kultuuriväärtusega asi ja mitte kahjustada leidu või leiukohta.

(5) Muinsuskaitseamet keeldub otsinguloo andmisest, kui taotleja ei vasta käesolevas seaduses kehtestatud nõuetele või on rikkunud viimase aasta jooksul oluliselt käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktides kehtestatud nõudeid.

(6) Muinsuskaitseamet tunnistab otsinguloo kehtetuks, kui otsinguloo omaja rikub käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktides kehtestatud nõudeid.

(7) Muinsuskaitseamet vaatab otsinguloo taotluse läbi taotluse esitamisest ühe kuu jooksul.

(8) Otsinguloo andmisest, andmisest keeldumisest või kehtetuks tunnistamisest teavitatakse otsinguloo taotlejat või omajat kirjalikult taasesitatavas vormis viie tööpäeva jooksul.

(9) Otsinguloo väljaandmise ja kultuuriväärtusega asjade otsimisest aruandmise korra ning otsinguloo vormi kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 31. Kultuuriväärtusega leiu ajutine kaitse

Kultuuriväärtusega leid on ajutise kaitse all selle leidmisest alates.

§ 32. Leidja kohustused

(1) Käesoleva seaduse § 30 lõikes 1 nimetatud asja leidja on kohustatud säilitama leiukoha muutumatu kujul ning leiust viivitamata teatama Muinsuskaitseametile või valla- või linnavalitsusele.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(2) Leitud asi tuleb kuni Muinsuskaitseametile üleandmiseni jätta leiukohta. Leitud asja võib leiukohast eemaldada ainult juhul, kui tekib oht asja säilimisele. Seda ei tohi puhastamise, haljastamise, murdmise või muul teel rikkuda ega selle üksikuid osi üksteisest eemaldada.

§ 33. Õigus leiuautasule

(1) Käesoleva seaduse § 30 lõikes 1 nimetatud asja, välja arvatud veealuse uppunud vee-, õhu- ja muu sõiduki leidjal on õigus saada leiuautasu. Leiuautasu suuruse määrab Muinsuskaitseamet eksperdihinnangu alusel. Leiuautasu suuruse määramisel võetakse arvesse leitud asja looduslikku, ajaloolist, arheoloogilist, teaduslikku, kunstilist või muud kultuuriväärtust, asja leidmise ja riigile üleandmise asjaolusid. Leiuautasu maksmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(2) Leiuautasu saajal on õigus jääda anonüümseks.

(3) Kultuuriväärtusega leiu võib Muinsuskaitseameti eksperdihinnangu alusel tasuta võõrandada leidjale leiuautasu määramata.

(4) Leiuautasu ei maksta järgmistel juhtudel:

1) leidja kohustuste hulka kuulub käesoleva seaduse § 30 lõikes 1 nimetatud asjade otsimine või väljakaevamine või mälestiste uurimine või muinsuskaitsealade täitmise järelevalve;

2) leidja on rikkunud käesoleva seaduse §-s 32 nimetatud kohustusi.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

6. peatükk

MÄLESTISTE JA MUINSUSKAITSEALAL PAIKNEVATE EHTISTE KAITSE TAGAMINE NENDEGA SEOTUD TÖÖDE PROJEKTEERIMISEL JA TEOSTAMISEL

§ 34. Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise uuring ning allveearheoloogiline uuring

(1) Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise uuringut, mis toob kaasa selle muutumise, võib teha ainult Muinsuskaitseameti loal ja valla- või linnavalitsuse eelneval teavitamisel omaniku või valdaja poolt, juhul kui muinsuskaitseala põhimäärus ei näe ette teisiti.

(2) Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise omanik või valdaja on kohustatud lubama teha käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud uuringut, kui talle hüvitatakse sellega tekitatav kahju. Kahju ei hüvitata käesoleva seaduse § 35 lõikes 7 sätestatud juhul.

(3) Allveearheoloogilist uuringut võib sise- ja piiriveekogudes, sise- ja territoriaalmeres ning majandusvööndis teha Muinsuskaitseameti loal.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 nimetatud loa saamiseks on vajalikud käesoleva seaduse §-s 36 nimetatud tegevusluba ja Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud uuringu tegevuskava. Loa andmise või sellest keeldumise otsustab Muinsuskaitseamet ühe kuu jooksul, arvates taotluse esitamisest. Luba antakse konkreetse uuringu tegemiseks.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 35. Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise konserveerimine, restaureerimine ja ehitamine

(1) Kinnismälestist ja muinsuskaitsealal paiknevat ehitist võib konserveerida, restaureerida ja ehitada ainult muinsuskaitse eritingimusi järgiva konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projekti alusel. Kooskõlastatult Muinsuskaitseametiga võib muinsuskaitsealal paikneva ehitise hoonesisese ehitamise põhiprojekti koostada muinsuskaitse eritingimusteta.

(2) Kinnismälestist ja muinsuskaitsealal paiknevat ehitist võib konserveerida ja restaureerida ainult vastutava spetsialisti või konserveerimise ja restaureerimise projekti koostaja muinsuskaitsele järelevalve all. Muinsuskaitsele järelevalve korra [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).

(3) Muinsuskaitse eritingimustes nähakse ette kinnismälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise uuringu, säilitamise, konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise nõuded. Muinsuskaitse eritingimuste koostamise korra [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).

(4) Kinnismälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projektid ning muinsuskaitse eritingimused, välja arvatud Muinsuskaitseameti poolt koostatud muinsuskaitse eritingimused, ning kinnismälestise ja muinsuskaitsealal paikneva kinnisasjaga seotud mulla- ja ehitustööde projektid tuleb kooskõlastada Muinsuskaitseametiga.

(5) Muinsuskaitseamet annab tööde alustamise loa pärast käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud tööde projekti kooskõlastamist, välja arvatud kui nimetatud tööde tegemiseks on ehitusseaduse kohaselt nõutav kohaliku omavalitsuse või Tehnilise Järelevalve Ameti kirjalik nõusolek või ehitusluba. Kohalik omavalitsus või Tehnilise Järelevalve Amet annab kirjaliku nõusoleku või ehitusloa pärast Muinsuskaitseametiga kooskõlastamist.

(6) Päästeameti, Tehnilise Järelevalve Ameti ja Terviseameti nõuded mälestiste ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitiste kohta kooskõlastatakse Muinsuskaitseametiga.

(7) Enne käesoleva paragrahvi lõikes 4 loetletud tööde alustamist kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal paikneval kinnisasjal või ehitisel tuleb teha uuringud tööde tellija kulul.

(8) Kinnismälestiste ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitiste konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projektide koostamise ning neis eelnevate uuringute tegemise tingimused ja korra [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).

(9) Vallasmälestist võib konserveerida ja restaureerida ainult konserveerimis- või restaureerimistööde tegevuskava alusel. Sellele eelneva uuringu, uuringu tegevuskava koostamise ning muinsuskaitsele järelevalve vajaduse otsustab Muinsuskaitseamet igal üksikjuhul eraldi.

(10) Vallasmälestise konserveerimis- ja restaureerimistööde tegevuskavad ning vallasmälestise säilitus- ja kasutustingimuste muutustega seotud projektid tuleb kooskõlastada Muinsuskaitseametiga.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 35¹. Eritingimuste koostamine Muinsuskaitseameti poolt

(1) Muinsuskaitseametil on õigus koostada muinsuskaitse eritingimusi.

(2) Muinsuskaitse eritingimuste koostamiseks ei pea Muinsuskaitseameti ametnikel olema käesoleva seaduse §-s 36 sätestatud tegevusluba.

[RT I 2008, 51, 287- jõust. 19.12.2008]

§ 36. Loakohustus

(1) Ettevõtjal, mittetulundusühingul või sihtasutusel, samuti töid juhtival vastutaval spetsialistil peab olema tegevusluba järgmistel tegevusaladel tegutsemiseks:

- 1) mälestise ning UNESCO maailmapärandi nimekirja kantud objektile asuva ehitise konserveerimise ja restaureerimise projekti koostamine;
- 2) uuringu, konserveerimis- ja restaureerimistööde tegevuskavade ning muinsuskaitse eritingimuste koostamine;
- 3) uuring, mis toob kaasa mälestise muutmise, ning allveearheoloogiline uuring;
- 4) mälestise ning UNESCO maailmapärandi nimekirja kantud objektile asuva ehitise konserveerimine ja restaureerimine;
- 5) mälestisel ja muinsuskaitsealal muinsuskaitsele järelevalve teostamine;
- 6) veealusele mälestisele sukeldumise korraldamise teenuse osutamine.

(2) Tegevusluba ei ole vaja järgmisteks mälestiste või muinsuskaitsealal paiknevate ehitistega seotud tegevusteks:

- 1) hooldamine;
- 2) remontimine;
- 3) eelarvete ja kalkulatsioonide koostamine;
- 4) fotografeerimine;
- 5) arhiivi- ja bibliograafiliste uuringute tegemine, ajalooliste ülevaadete ja õiendite koostamine;
- 6) mälestiste, ehitiste, nende elementide ja detailide inventeerimine.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–5 nimetatud tegevusluba ei vaja riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus ning avalik-õiguslik juriidiline isik, kes teeb nimetatud töid seaduse või põhimääruse alusel, samuti füüsilise isik, kellele on antud töö liigile vastav asjaomane kutse.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusaladel võib tegutseda ainult juhul, kui tegevusluba omav ettevõtja, mittetulundusühing või sihtasutus on sõlminud tööde juhtimise lepingu tegevusluba omava vastutava spetsialistiga.

[RT I, 29.06.2014, 1- jõust. 01.07.2014]

§ 37. Tegevusloa taotlemine

(1) Tegevusloa taotluse lahendab Muinsuskaitseamet.

(2) Ettevõtja, mittetulundusühing või sihtasutus, samuti töid juhtiv vastutav spetsialist esitab tegevusloa taotluses lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud töid juhtiva isiku tehtud tööde loetelu ja aruande või tunnistuse soovitud tegevusalale vastaval erialal täienduskoolituse läbimise kohta.

(3) Kui tegevusluba taotleb veealusele mälestisele sukeldumise vastutav spetsialist, lisatakse taotlusele:

- 1) taotleja kinnitus, et tal on rahvusvaheliselt tunnustatud sukeldumisinstruktori litsents;
- 2) taotleja kinnitus, et ta on läbinud koolituse, mille käigus omandatakse oskus sukelduda mälestisele seda kahjustamata.

[RT I, 29.06.2014, 1- jõust. 01.07.2014]

§ 38. Tegevusloa kontrolliese

(1) Ettevõtjale antakse tegevusluba, kui tema töid juhtiv isik vastab järgmistele nõuetele:

- 1) tal on vastavalt töö liigile ajaloo-, arheoloogia-, arhitektuuri-, kunsti-, restaureerimis- või tehnikaalane kõrgharidus;
- 2) ta on asjaomasel tegevusalal vähemalt neli viimast aastat pidevalt tegutsenud või läbinud soovitud tegevusalale vastaval erialal täienduskoolituse.

(2) Muinsuskaitseamet võib otsustada, et konserveerimiseks, restaureerimiseks või remontimiseks taotletava tegevusloa saamine ei eelda käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud kõrgharidust.

[RT I, 29.06.2014, 1- jõust. 01.07.2014]

§ 39. Tegevusloa kehtetuks muutumine ja kehtetuks tunnistamine

[Kehtetu -RT I, 29.06.2014, 1- jõust. 01.07.2014]

§ 40. Ehitus- ja muude tööde tegemise nõuded

(1) Ehitus-, maaparandus- ja teetöid ning mälestist ohustada võivaid muid töid võib teha ainult Muinsuskaitseameti loal ja tingimustel, mis tagavad mälestise, selle välisilme ja ümbritseva keskkonna säilimise.

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tööde korral on loa taotleja kohustatud:

- 1) tellima mälestise kahjustamist ärahoidvad tööd, rahastama neid ning järgima nende tegemiseks kehtestatud nõudeid;
- 2) informeerima tööde teostajat mälestise olemasolust ja sellega seonduvatest kitsendustest.

(3) Mälestise säilimise eest seda ohustavate tööde tegemise ajal vastutab tööde teostaja, käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 nimetatud kohustuse täitmata jätmise eest vastutab loa taotleja.

(4) Ehitus- ja muu töö tuleb dokumenteerida [valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud korras](#).

(5) Kinnisasjal, kus Muinsuskaitseameti andmeil võidakse avastada seni teadmata kultuuriväärtusega leid, tuleb enne tööde alustamist teha uuringud. Uuringud tehakse loa taotleja kulul.

§ 41. Ehitus- ja muude tööde seiskamine

[Kehtetu -RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 42. Ehitus- ja muude tööde peatamine

[Kehtetu -RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 43. [Kehtetu -RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 44. Muinsuskaitseameti vastuolus oleva tegevuse peatamine

[Kehtetu -RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

6¹. peatükk **RIIKLIK JA HALDUSJÄRELEVALVE**

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 44¹. Riiklik ja haldusjärelevalve ning erimeetmed

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

(1) Riiklikku ja haldusjärelevalvet käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle teostavad Muinsuskaitseamet ning valla- või linnavalitsus vastavalt oma pädevusele juhul, kui valla- või linnavalitsusele on antud järelevalvepädevus Muinsuskaitseameti ja kohaliku omavalitsuse volikogu vahelise halduslepingu alusel (edaspidi *korrakaitseorgan*).

(2) Korrakaitseorgan võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32 ja 49–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alustel ja korras.

[RT I, 29.06.2014, 1- jõust. 01.07.2014]

§ 44². Sunniraha määr

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

Ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär 1300 eurot.

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

§ 44³. Riikliku järelevalve erisused

(1) Kui mälestisel, muinsuskaitsealal või mis tahes muus paigas tööd tehes avastatakse inimtegevuse tagajärjel ladestunud arheoloogiline kultuurkiht, sealhulgas inimluud, või kultuuriväärtusega leid, on tööde tegija kohustatud töö seiskama, säilitama leiukoha muutumatul kujul ning viivitamata teatama sellest Muinsuskaitseametile ja valla- või linnavalitsusele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatul avastamisel on Muinsuskaitseametil ning valla- ja linnavalitsusel õigus peatada tööd kuni kaheks nädalaks, et teha kindlaks uuringute vajalikkus või asja vastavus mälestise tunnustele.

(3) Tööde peatamisega tekitatud kahju hüvitatakse seaduses sätestatud tingimustel ja korras.

(4) Muinsuskaitseamet ning valla- ja linnavalitsus on kohustatud viivitamata peatama kõik tööd ja kogu tegevuse, mis ohustab mälestist või kultuuriväärtusega leidu või mis on muul viisil vastuolus käesoleva seadusega.

[RT I, 13.03.2014, 4- jõust. 01.07.2014]

7. peatükk **VASTUTUS**

[RT I 2002, 63, 387- jõust. 01.09.2002]

§ 45. Mälestise tähise rikkumine või eemaldamine

[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(1) Mälestise tähise rikkumise või eemaldamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 640 eurot.
[RT I 2010, 22, 108- jõust. 01.01.2011]

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 46. Kultuuriväärtusega leiuga seotud nõuete rikkumine

(1) Kultuuriväärtusega leiust mitteteatamise eest, samuti kultuuriväärtusega leiu või selle osa teadliku leiukohast eemaldamise, samuti kultuuriväärtusega leiu, selle osa või arheoloogilise kultuurikihi teadliku rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 2000 eurot.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 46¹. Loata otsinguvahendi kasutamine

Muinsuskaitseameti väljastatud otsinguloata kultuuriväärtusega asja otsimise eesmärgiga otsinguvahendi kasutamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 46². Kinnismälestisel ja selle kaitsevööndis otsinguvahendiga otsimise keelu rikkumine

Kinnismälestisel ja selle kaitsevööndis otsinguvahendiga otsimise keelu rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 47. Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise järelevalve nõuete rikkumine

(1) Mälestise ja muinsuskaitsealal paikneva ehitise loata uuringu eest, samuti kooskõlastamata projektita, vastutava spetsialisti või projekti koostaja muinsuskaitsealase järelevalveta või tegevusloata konserveerimise või restaureerimise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 3200 eurot.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.
[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 47¹. Veealusele mälestisele sukeldumise nõuete rikkumine

(1) Muinsuskaitseameti loata veealusele mälestisele sukeldumise või tegevusloata veealusele mälestisele sukeldumise teenuse osutamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 3200 eurot.
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 48. Mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise rikkumine või hävitamine

[Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

§ 48¹. Otsinguvahendi konfiskeerimine

(1) Muinsuskaitseamet või kohus võib kohaldada käesoleva seaduse §-des 46–46² sätestatud väärteo vahetuks objektiks olnud otsinguvahendi konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku §-le 83.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel konfiskeeritud otsinguvahendi hoidmise, võõrandamise ja hävitamiseks üleandmise korra [kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega](#).
[RT I, 21.03.2011, 4- jõust. 01.06.2011]

§ 49. Menetlus

Käesolevas peatükis sätestatud väärtegude kohtuvälised menetlejad on:

- 1) Muinsuskaitseamet;
- 2) valla- või linnavalitsus.

[RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

8. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 50.–§ 54.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]